

De aura van onaangepastheid

Die Grünen vieren dertig jarig bestaan

Achtergrond - 13 januari 2010

Die Grünen stonden lange tijd synoniem voor het anti-establishment in de politiek. Een zekere eigenzinnigheid kenmerkt de partij nog steeds, maar anti-establishment is ze, mede door haar eigen succes, allang niet meer. Vandaag bestaan Die Grünen precies dertig jaar.

Als er één generatie was, die wist hoe je moest demonstreren, dan de jonge mannen en vrouwen die begin 1980 Die Grünen oprichtten. Al jaren liepen ze te hoop tegen in hun ogen grote misstanden als kernenergie, de internationale wapenwedloop, milieuproblemen, discriminatie van vrouwen en minderheden en schendingen van de privacy.

Al sinds 1977 deden de vredesbewegingen, milieuverenigingen en vrouwengroepen waar zij deel van uitmaakten mee aan lokale verkiezingen. Bij de Europese verkiezingen van 1979 gingen ze als 'Sonstige Politische Vereinigung' ('Overige Politieke Organisatie') voor het eerst een lijstverbinding aan. De 3,2 procent die ze daarbij haalden, gaf vertrouwen in de behoefte aan een alternatieve partij. Die werd op 13 januari 1980 als Die Grünen opgericht.

Radicaal alternatief

'Die Grünen vormen het radicale alternatief voor de bestaande partijen' heette het in de oprichtingsakte. Een partij in de traditionele zin van het woord wilde de club van zo divers pluimage dan ook niet zijn. Tijdens de eerste partijtop kwamen de leden overeen de thema's 'sociaal, ecologisch, gewelddoos en basisdemocratisch' tot beginsel te verklaren.

Dat laatste gold ook binnen de partij zelf: partijfuncties werden vrijwillig bekleed, salaris voor politieke ambten hoorden in de partijkas te worden gestort. Zo moest de vorming van een professionele politieke kaste worden voorkomen; de leden bleven in laatste instantie verantwoordelijk voor het beleid van Die Grünen.

Onvrede

De partij Die Grünen is deels opgericht uit onvrede over het beleid van de SPD onder bondskanselier Helmut Schmidt. Zijn betrokkenheid bij de plaatsing van kruisraketten in Europa riep een golf van protest op. Bovendien zorgde de stijgende werkloosheid door de economische recessie van eind jaren zeventig voor

grote onvrede.

Toch stemden veel Grünen-aanhangers in 1980 op de SPD om de machtsovername van CSU'er Franz-Josef Strauss te voorkomen, de kanselierskandidaat voor de christendemocratische Union. Die Grünen haalden met 1,5 procent van de stemmen de kiesdrempel niet.

Bij de verkiezingen drie jaar later haalden ze die drempel wel. Met 5,6 procent van de stemmen mocht de partij 27 parlementariërs naar de Bondsdag sturen. Sindsdien is de partij, met uitzondering van de periode 1990-1994, onafgebroken lid geweest van het Duitse parlement. In 2009 haalden Die Grünen met 10,7 procent voor het eerst dubbele cijfers bij de Bondsdagverkiezingen.

Aura van onaangepastheid

De 'aura van onaangepastheid', zoals de sfeer in de beginjaren van de partij in een terugblik door nieuwssite Spiegel Online weemoedig werd omschreven, verdween met de jaren meer en meer. Van het Grünen-electoraat was in 1983 nog tweederde werkloos, maar heeft tegenwoordig het merendeel een goede positie - en dus andere belangen. Die Grünen - sinds 1993 gefuseerd met het Oost-Duitse Bündnis 90 - werden zo onderdeel van het establishment waartegen ze eens in opstand waren gekomen.

Daaraan heeft ook het jarenlange gezicht van de partij wezenlijk bijgedragen: de pragmaticus Joschka Fischer. Hij schopte tegen menige schenen door bij zijn eedaflegging in 1983 in de Bondsdag op gympen te verschijnen. Als minister van Buitenlandse Zaken in het rood-groene kabinet van kanselier Schröder (1998-2005) was hij zestien jaar later - strak in het pak - mede-verantwoordelijk voor de eerste naoorlogse buitenlandse missie van Duitse militairen in Kosovo.

Dat was voor het radicalere smaldeel van de partij die in 1980 nog de afschaffing van de NAVO had bepleit, moeilijk te verkroppen. Maar ook andere principes hebben er in de loop der jaren aan moeten geloven. Van de basisdemocratische regels bestaan tegenwoordig enkel nog de dubbele (fractie-)voorzittersfunctie en de ook door andere partijen overgenomen vrouwenquota.

Positie hervinden

Met de terugkeer in de oppositie in 2005, het verdwijnen van Fischer als lijsttrekker en de komst van Die Linke als vijfde partij in het parlement, moeten Die Grünen hun positie hervinden. Die laatste partij heeft inmiddels de anti-establishmenthoek bezet; buiten het parlement doet, meer recentelijk, de Piratenpartei hetzelfde. De vrouwenemancipatie is niet meer voorbehouden aan Die Grünen in een land waar de bondskanselier een vrouw is.

Hetzelfde geldt voor de milieuproblematiek, nu ook de christen- en sociaaldemocraten met het *hot topic* weglopen. Groen is tegenwoordig in ieders mond. Wrang genoeg maakt dat het voor Die Grünen, met fractievoorzitters Renate Künast en Jürgen Trittin, momenteel des te moeilijker.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/404/de-aura-van-onaangepastheid>